

Besluit van 14 mei 2014 houdende opleidings-, registratie en erkenningseisen voor het profiel donorgeneeskunde^{*1,2,3,4,5,6}

(Besluit donorgeneeskunde)

Het College Geneeskundige Specialismen,

Gelet op de Regeling specialismen en profielen geneeskunst van de KNMG en het Toetsingskader profielen

Gezien het advies van het Federatiebestuur van de KNMG, de Orde van Medisch Specialisten, de Registratiecommissie Geneeskundig Specialisten, de Landelijke Huisartsen Vereniging, De Jonge Specialist, de Nederlandse Vereniging voor Anesthesiologie, de Nederlandse Vereniging van Donorgeneeskunde, de Nederlandse Vereniging voor Heelkunde, de Vereniging van Assistent-Geneskundigen in de Heelkunde, de Nederlandse Internisten Vereniging, de Nederlandse Vereniging voor Klinische Geriatrie, de Nederlandse Transplantatie Vereniging, de Nederlandse Vereniging van Artsen voor Longziekten en Tuberculose, de Nederlandse Vereniging voor Medische Microbiologie, Nederlands Oogheelkundig Gezelschap, de Nederlandse Vereniging van Revalidatieartsen, de Nederlandse Vereniging van Spoedeisende Hulp Artsen, de Nederlandse Transplantatie Stichting, de Vereniging voor Verslavingsgeneeskunde Nederland.

BESLUIT:

* Dit Besluit is gepubliceerd in Medisch Contact van 30 mei 2014, nr. 22 en in werking getreden op 1 januari 2015.

¹ Dit Besluit is gewijzigd bij besluit van 8 juli 2015 houdende de wijziging van diverse specifieke besluiten waarvan op 30 juli 2015 mededeling is gedaan in Medisch Contact. Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2016.

² Dit Besluit is gewijzigd bij besluit van 11 november 2015 houdende bepalingen voor de profielen maatschappij en gezondheid waarvan op 26 november 2015 mededeling is gedaan in Medisch Contact. Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2016.

³ Dit Besluit is gewijzigd bij besluit van 13 september 2017 houdende de wijziging van twee profielbesluiten, waarvan op 26 oktober 2017 mededeling is gedaan in Medisch Contact. Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2018.

⁴ Dit Besluit is gewijzigd bij besluit van 13 juni 2018 houdende de wijziging van het diverse profielbesluiten van het CGS waarvan mededeling is gedaan in Medisch Contact van 12 juli 2018, nr. 28-29. Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2019.

⁵ Dit Besluit is gewijzigd bij het besluit van 13 maart 2019 houdende de algemene eisen voor de opleiding, registratie en herregistratie voor de geneeskundig specialist en voor de erkenning van opleiders, opleidingsinstellingen en opleidingsinstituten waarvan op 24 december 2019, nr. 70045, mededeling is gedaan in de Staatscourant. Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2020.

⁶ Dit Besluit is gewijzigd bij besluit van 11 december 2019 houdende de wijziging van het diverse profielbesluiten van het CGS waarvan mededeling is gedaan in Medisch Contact van 16 januari 2020, nr. 03. Dit besluit treedt met terugwerkende kracht in werking op 1 januari 2020.

Hoofdstuk A

Algemene bepalingen

A.1. Begripsomschrijvingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. **Donorgeneeskunde**: het deelgebied van de geneeskunde dat zich vanuit medisch maatschappelijk en ethisch perspectief richt op de voorziening in en allocatie van lichaamsmaterialen (bloed, cellen, weefsel, organen) ten behoeve van de behandeling van cliënten. Donorgeneeskunde houdt zich enerzijds bezig met bescherming van de donor en anderzijds met de veiligheid en de effectiviteit van de toepassing van het lichaamsmateriaal. De Nederlandse Vereniging voor Donorgeneeskunde (NVDG) is de wetenschappelijke vereniging voor donorgeneeskunde als bedoeld in het Kaderbesluit CGS.
- b. **Opleidingsnetwerk**: de overlegstructuur binnen de opleidingsinstelling van de contactpersoon, de opleiders, andere bij de opleiding betrokken professionals, aios en hun leidinggevenden ten behoeve van bevordering en bewaking van de kwaliteit van de opleiding en voor onderlinge afstemming tussen en competentiebevordering van opleiders.
- c. **(Landelijk) opleidingsplan**: het door de Nederlandse Vereniging voor Donorgeneeskunde (NVDG) opgestelde en door het CGS vastgestelde opleidingsplan donorgeneeskunde dat de structuur en de inhoud van de opleiding tot donorarts beschrijft.
- d. **Instituutsonderwijs**: het totaal van opleidingsactiviteiten die de aios ondersteunen bij diens competentieontwikkeling, ontwikkeld door het opleidingsinstituut, dat daarbij zorgt voor de aansluiting van theorie en praktijk. De activiteiten worden uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van en getoetst door het opleidingsinstituut.
- e. **Instituutsreglement**: reglement dat het gedachtegoed van het educatief partnerschap van opleidingsinstituut en opleidingsinstelling uitwerkt en de praktische gang van zaken tussen het opleidingsinstituut en aios, opleider en opleidingsinstelling beschrijft.
- f. **Praktijkcurriculum**: het plan dat de vorm en inhoud beschrijft van het praktisch en theoretisch gedeelte van de opleiding binnen de opleidingsinstelling met in achtneming van het opleidingsplan. Het beschrijft wat wordt geleerd, op welke wijze en wanneer; hoe de resultaten worden getoetst, en onder welke voorwaarden onderwijs in het kader van de praktijkopleiding en uitoefening van taken van de opleider door anderen mogelijk is.

A.2. Schakelbepaling

De bepalingen van het Kaderbesluit CGS en het Besluit profielen maatschappij en gezondheid zijn van toepassing, tenzij in dit besluit anders is bepaald.⁷

A.3. Profiel⁸

1. De donorgeneeskunde wordt in dit besluit als profiel maatschappij en gezondheid als bedoeld in artikel A.2. Besluit profielen maatschappij en gezondheid aangewezen; hieraan wordt de titel donorarts verbonden en er wordt een register van donorartsen ingesteld.
2. De KNMG kan bepalen, dat een titel, bedoeld in het eerste lid, als dienstmerk wordt gedeponeerd, waarbij achter de titel de afkorting KNMG wordt geplaatst. In dat geval wordt een reglement voor het gebruik van het toezicht op het betreffende dienstmerk opgesteld.

A.4. Opleidingsplan

1. De opleiding tot donorarts voldoet aan het opleidingsplan.
2. In afwijking van artikel A.2 van het Besluit maatschappij en gezondheid is het Handboek medische vervolgopleidingen sociale geneeskunde niet van toepassing.

Hoofdstuk B **De opleiding**

B.1. De duur van de opleiding

De opleiding donorgeneeskunde is een tweejarige opleiding in de eerste fase van het specialisme maatschappij en gezondheid als genoemd in artikel B.3, eerste lid, onder a van het Besluit maatschappij en gezondheid.

⁷ Besluit CGS van 11 november 2015

⁸ Besluit CGS van 11 november 2015

B.2. Profiel-gebonden competenties⁹

De arts in opleiding tot donorarts voldoet aan het einde van de opleiding aan de profiel-gebonden competenties uit het opleidingsplan donorgeneeskunde.

B.3. Structuur van de opleiding

1. De opleiding bestaat uit de volgende verplichte met elkaar samenhangende onderdelen:
 - a. praktijkopleiding;
 - b. Instituutsonderwijs;
 - c. keuzeonderwijs.
2. De praktijkopleiding, bedoeld in het eerste lid onder a, heeft een totale omvang van 18 maanden en bestaat uit ten minste één van de drie volgende werkerreinen:
 - i. bloed, bloedcomponenten en hematopoïetische cellen;
 - ii. weefsels en niet-hematopoïetische cellen;
 - iii. organen.
3. Het instituutsonderwijs, bedoeld in het eerste lid onder b, heeft een heeft een totale omvang van vier maanden en bestaat uit:
 - i. cursorisch onderwijs;
 - ii. praktijkopdrachten;
 - iii. zelfstudie;
 - iv. intervisie.
4. Het keuzeonderwijs bedoeld in het eerste lid onder c., heeft een totale omvang van twee maanden en bestaat uit ervaringstrajecten en oriëntatie in aangrenzende disciplines van de donorgeneeskunde.

B.4. Inhoud van de opleiding

De opleiding omvat de volgende thema's:

1. Geschiktheidsbeoordeling van donoren en/of donaties.
2. Verkrijgen van lichaamsmateriaal.
3. Complicaties en nazorg.
4. Eigenschappen en indicaties lichaamsmateriaal.
5. Beleid en kwaliteit.

B.5. Cursorisch Onderwijs

Het cursorisch onderwijs bevat onderdelen die aansluiten bij de thema's en voldoet aan de beschrijving in het opleidingsplan.

B.6. Profiel-specifieke toetsing en beoordeling

De toetsing en beoordeling binnen de opleiding voldoet aan het Protocol toetsing en beoordeling dat is opgenomen in het opleidingsplan donorgeneeskunde.

B.7. Deeltijd

In aanvulling op het Kaderbesluit CGS dient de aios die de opleiding in deeltijd volgt de praktijkscholing en instituutopleiding evenwichtig te spreiden over ten minste drie dagen per week, en de modules, toetsen en beoordelingen als bedoeld in de artikelen B.5. en B.6. over de gehele opleidingsduur.

Hoofdstuk C De erkenning tot opleider, opleidingsinstelling en opleidingsinstituut

C.1. Eisen voor erkenning als opleider

De specifieke didactische training genoemd in artikel C.7, eerste lid, onder d, Kaderbesluit CGS bestaat uit een driedaagse training gericht op het verwerven van de competenties van opleiders sociale geneeskunde zoals beschreven in de bijlage 'professionalisering van de opleider' bij het opleidingsplan donorgeneeskunde.

C.2. Verplichtingen van de opleider

Bij het laten verzorgen van onderwijs en het uitoefenen van de taken als opleider door anderen, neemt de opleider de betreffende bepalingen van het opleidingsbeleid en het praktijkcurriculum in acht.

⁹ Besluit CGS van 11 december 2019

C.3. Eisen voor erkenning van een samenwerkingsverband als opleidingsinrichting
(Vervallen)¹⁰

C.4. Inhoud opleidingsbeleid¹¹
(Vervallen)

C.5. Eisen voor erkenning van het instituut als opleidingsinstituut¹²
(Vervallen)

Hoofdstuk D Bijzondere bepalingen¹³
(vervallen)

Hoofdstuk E Slotbepalingen

E.1. Publicatie

1. Dit besluit wordt gepubliceerd op de website van de KNMG.
2. In het officiële orgaan van de KNMG wordt mededeling gedaan van dit besluit.

E.2. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 januari 2015.

E.3. Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit donorgeneeskunde.

Utrecht, 14 mei 2014

dr. G.A. Van Essen,
voorzitter CGS

mw. mr. V.J. Schelfhout-van Deventer,
secretaris CGS

¹⁰ Besluit CGS van 13 juni 2018

¹¹ Besluit CGS van 11 december 2019

¹² Besluit CGS van 11 december 2019

¹³ Besluit CGS van 11 december 2019

Toelichting

Artikel A.1. Begripsomschrijvingen

Het vakgebied van de donorgeneeskunde is tweeledig. Enerzijds houdt zij zich bezig met bescherming van de donor en anderzijds met de veiligheid en de effectiviteit van de toepassing van het lichaamsmateriaal. Donorgeneeskunde richt zich op de donatie van lichaamsmaterialen (bloed, cellen, weefsel en organen) voor de behandeling van cliënten, ook wel 'ontvangers van lichaamsmateriaal' genoemd. Hierbij dient opgemerkt te worden dat er ook sprake kan zijn van 'gezonde' ontvangers die preventief behandeld worden zoals ter preventie van hepatitis A en B.

Cliënten in de donorgeneeskunde kunnen zowel gezonde als zieke ontvangers van lichaamsmateriaal zijn.

Artikel A.2. Schakelbepaling¹⁴

Donorgeneeskunde is een profiel binnen het sociaal geneeskundige specialisme maatschappij en gezondheid. Dat impliceert dat de bepalingen van het Kaderbesluit CGS en het Besluit profielen maatschappij en gezondheid van toepassing zijn, voor zover daarvan niet uitdrukkelijk wordt afgeweken. Als in dit besluit van een deel van een artikel in het Kaderbesluit CGS of het Besluit profielen maatschappij en gezondheid wordt afgeweken dan is de rest van het artikel wel van toepassing.

Artikel A.4. opleidingsplan

De richtlijnen voor de instelling van opleidingen op grond van het Kaderbesluit CGS liggen vast in het Handboek modernisering medische vervolgoopleidingen Sociale Geneeskunde. Dit Handboek is in de jaren 2004 – 2007 tot stand gekomen en op 28 september 2007 door het toenmalige College voor Sociale Geneeskunde (CGS) vastgesteld. Het wordt beschouwd als het landelijk opleidingsplan voor sociaal geneeskundige specialismen en profielen (jaarverslag CGS 2010). Sinds 2007 hebben de werkwijzen en hulpmiddelen voor het competentiegericht opleiding een aanmerkelijke ontwikkeling doorgemaakt. Daarom gelden voor donorgeneeskunde niet de richtlijnen van het handboek, maar zijn de betreffende bepalingen vastgelegd in het specifieke besluit donorgeneeskunde.

Artikel B.3. Structuur van de opleiding

De structuur en de studiebelasting van de opleiding donorgeneeskunde zijn in overeenstemming met wat daarover in het Handboek sociale geneeskunde is bepaald. De onderwijsactiviteiten die de aios moet ondernemen in het kader van de praktijkopleiding worden zodanig over de studieduur gespreid dat de aios de EC's daarvoor bij voltijds opleiding in twee jaar kan behalen.

Het uitgangspunt voor de praktijkopleiding (lid 2) is dat de aios een arbeidsovereenkomst heeft met een opleidingsinstelling die voor een van de drie werkerreinen van donorgeneeskunde is erkend, en daar gedurende de hele opleidingsduur werkzaam blijft. Om ervaring op te doen in beide andere werkerreinen is voorzien in ervaringstrajecten onder verantwoordelijkheid van het opleidingsinstituut in opleidingsinstellingen die voor de andere werkgebieden zijn erkend (zie onder vi.). Dit belemmert niet dat een aios tijdens de opleiding door wijziging van werkgever praktijkopleiding in meerdere werkgebieden krijgt. Aandachtspunt bij de overgang van de ene opleidingsinstelling naar de volgende is de overdracht door de eerdere opleider naar zijn opvolger (zie het overdrachtsdocument uit het portfolio van aios in een medisch specialisme).

In lid 3 en verder worden de onderdelen van het instituutsonderwijs benoemd. Instituutsonderwijs is het totaal van opleidingsactiviteiten die de aios ondersteunen bij diens competentieontwikkeling. Deze opleidingsactiviteiten zijn door het instituut ontwikkeld en worden daar uitgevoerd en getoetst. Het opleidingsinstituut zorgt daarbij voor de aansluiting van theorie en praktijk, waardoor een zekere overlap kan ontstaan tussen training in het kader van het instituutsonderwijs en het ontwikkelen van vaardigheden in de praktijkopleiding. Bij praktijkopdrachten komt de overlap het duidelijkst in beeld. Over het proces van uitvoering van de opdracht en het toepassen van de theorieën en concepten behorend tot de leerlijnen van de modules vindt reflectie en bespreking in het kader van de instituutopleiding plaats; het product of de dienst die de praktijkopdracht oplevert wordt getoetst door de opleider in het kader van de praktijkopleiding. Daar waar terugkoppeling over activiteiten in de praktijk aan het opleidingsinstituut plaats vindt, gaat het om opleidingsactiviteiten die behoren tot de studiebelasting van het instituutsonderwijs. Denk bijvoorbeeld aan de reflectie met de andere aios onder begeleiding van het opleidingsinstituut op ervaringen bij uitvoering van de praktische opdrachten bij de modules.

Ad ii. Praktijkopdrachten zijn verbonden aan het betreffende cursorisch onderwijs, worden geformuleerd door het opleidingsinstituut, uitgevoerd onder begeleiding van de opleider en leiden tot een product of dienst. De aios beschrijft het proces in een reflectieverslag.

¹⁴ Besluit CGS van 11 november 2015

- Ad iii. Zelfstudie leidt tot onmiddellijke toepassing in het kader van cursorisch onderwijs en praktijkopdrachten en valt daarmee onder de toetsing van het cursorisch onderwijs.
- Ad iv. De intervisie wordt vormgegeven en begeleid door het opleidingsinstituut en is gericht op integratie van cursorisch onderwijs en praktijk. De reflectie op uitvoering van praktijkopdrachten en ervaringen in de praktijk vormen een belangrijke input voor de intervisie.

Lid 4: De oriëntatie in aangrenzende disciplines van de donorgeneeskunde betreft delen van de instituutopleiding waarin kennis en inzicht wordt verkregen van de voor donorgeneeskunde relevante aanpalende en ondersteunende disciplines. Met name moet hier gedacht worden aan kennismaking met de verschillende soorten laboratoriumonderzoeken die plaatsvinden.

De hier genoemde ervaringstrajecten (met een omvang van 3 weken) in een opleidingsinstelling erkend voor een ander werkterrein dan de eigen opleidingsinstelling van de aios betreffen het onderdeel van de instituutopleiding waarin gestructureerd kennis en inzicht wordt verkregen van andere werkterreinen van de donorgeneeskunde dan waarin de functie waarin de aios is aangesteld praktijkopleiding biedt. In dat kader dient de aios door middel van een aantal praktijkopdrachten te tonen dat hij de competenties, verkregen in de praktijkopleiding in de eigen opleidingsinstelling, ook in de andere werkterreinen beheerst.

Artikel B.4. _____ Inhoud van de opleiding en B.5. cursorisch onderwijs

In deze artikelen worden de thema's die in de opleiding aan de orde komen benoemd (artikel B.4.) in samenhang met de koppeling aan de onderdelen (modules) cursorisch onderwijs die het opleidingsinstituut ontwikkelt en uitvoert, waarnaar artikel B.5. verwijst. Deze modules worden genoemd in het opleidingsplan, dat de onderwerpen benoemt, de omvang van elk onderdeel bepaalt en de relatie met het thema aangeeft .

De volgorde van de modules wordt bepaald door de eventuele eisen die daarover in de modulebeschrijving zijn beschreven. Daarvan kan slechts in bijzondere omstandigheden op basis van een gewijzigd opleidingsprogramma worden afgeweken.

Artikel B.7. _____ Deeltijd: spreiding over de opleiding

De aios die de opleiding in deeltijd volgt heeft een naar rato langere opleidingsduur. Ook dan moet er sprake zijn van een opleiding bestaande uit met elkaar samenhangende onderdelen praktijkopleiding en instituutsonderwijs. In zijn opleidingsprogramma moet de deeltijd aios de verschillende onderdelen van de instituutopleiding en de toetsen en beoordelingen gelijkmatig spreiden over de voor hem geldende verlengde opleidingsduur.

Hoofdstuk C

De erkenning tot opleider, opleidingsinstelling en opleidingsinstituut.

Opleidingen op grond van het Kaderbesluit CGS vinden plaats onder begeleiding van opleiders bij opleidingsinstellingen voor de praktijkopleiding en opleidingsinstellingen voor instituutsonderwijs. Het opleidingsinstituut en de opleidingsinstelling sluiten daarover samenwerkingsovereenkomsten af. Daarin wordt onder meer bepaald op welke wijze wordt samengewerkt aan de kwaliteit van de praktijkopleiding. Belangrijk element daarin is de afstemming van theorie op praktijk en de training van opleiders in het begeleiden van praktijkopleiding en de beoordeling van de voortgang van de aios.

Artikel C.1. _____ Eisen voor erkenning als opleider

De didactische training voor opleiders wordt beschreven in de bijlage 'professionalisering van de opleider' die als bijlage bij het opleidingsplan donorgeneeskunde is gevoegd.

Artikel C.2. _____ Verplichtingen voor de opleider

De opleider die taken en verantwoordelijkheden die 'des opleiders' zijn wil laten uitvoeren door anderen, hanteert daarbij de uitgangspunten en richtlijnen die in het praktijkcurriculum zijn beschreven.

Artikel C.3. _____ Eisen voor erkenning als samenwerkingsverband. (vervallen) ¹⁵

Artikel C.4. _____ Inhoud opleidingsbeleid¹⁶

¹⁵ Besluit CGS van 13 juni 2018

¹⁶ Besluit CGS van 11 december 2019

(vervallen)

Artikel C.5. Eisen voor erkenning als opleidingsinstituut¹⁷

(vervallen)

Hoofdstuk D¹⁸

(vervallen)

¹⁷ Besluit CGS van 11 december 2019

¹⁸ Besluit CGS van 11 december 2019

Bijlage: Profielgebonden competenties donorgeneeskunde¹⁹
(Vervallen)

¹⁹ Besluit CGS van 11 december 2019